

PLAKSEL

25 september. 'Maar dan heb ik misschien een adres voor je. Hangt er natuurlijk een beetje van af hoe hoge eisen je stelt. Moet je weg waar je nu woont? Wat zonde. Zit je er erg over in? Ik heb zelf ervaren wat een gekte er de laatste jaren heerst op de woningmarkt.'

Dat Fred hier mag aftrappen zal hij niet erg vinden. We kenden elkaar nog van de Emma Goldman Kring, vrij goed. Samen actief zijn geweest voor de Kring schept soms een levenslange band die zich niets aantrekt van een groot leeftijdsverschil, of weinig overeenstemmende karakters. Ik kan er alleen maar blij om zijn dat de plaatselijke afdeling van de Kring na een diepe inzinking toch ineens weer meer nieuwe leden werft, meest jongeren. Geen betere manier om te leren begrijpen wat er in een stad, de onderbuik van een stad leeft, wat daar gist, dan zich in de een of andere vorm inzetten voor de Kring. Zo heb ik het zelf ook gedaan toen ik hier vers arriveerde als zeventienjarige.

Vanaf ons eerste, nog oppervlakkige contact had ik veel op met Fred, die zich ook het liefst aanmeldde voor het uitvoeren van de meest concrete taken, zoals 's nachts affiches verspreiden. Het moest dan wel gaan om geweldig mooie affiches, voor minder deden we het niet. Gelukkig was er een Schoonheidscommissie in het leven geroepen speciaal

voor de wildplakkers, oftewel de Jody Groep, genoemd naar de belangrijkste affiche-ontwerper, die toch wel een geduchte klap van de goddelijke molen moet hebben gehad, dacht ik later, nadat alle heilige vuur voor dat wildplakken bij me gedoofd was. Zoals Jody's affiches ons aan het eind van onze nachtelijke ronde tegemoet flonkerden vanaf de grauwste stadsmuren! Toch waren het volslagen pretentieuze dingen, tegen kostprijs door Jody gemaakt om er een van die lange, lange studiedagen die de Kring om de haverklap organiseerde als broodnodige slijpsteen voor de geest mee aan te kondigen.

Fred was flink wat ouder dan de andere wildplakkers: hij keek al tegen zijn pensioen aan. Puur vanwege zijn leeftijd straalde hij voor ons een autoriteit uit waardoor er bijvoorbeeld nauwelijks werd geruzied in zijn bijzijn. Het vooruitzicht iemand als hij, iemand met zo'n charisma tegen ons te krijgen maakte ons jongeren al voorzichtig. Daar het lef voor hebben vroeg meestal te veel. Ik scheel eenenveertig jaar met hem. Maar wat zegt zo'n getal nu helemaal? De een vormt als mens, als levend wezen dicht opeengedrongen jaarringen, terwijl ze bij een ander juist weer wijder uit elkaar staan. Dat laat zich moeilijk vergelijken.

In de nacht van onze eerste gezamenlijke plakactie had ik net mijn sollicitatiegesprek bij Kaersenhout, Wilson & Tan achter de rug, blij toe dat ik 's nachts kon vergeten met welke puntgave volzinnen ik me in het halfuur dat het gesprek duurde aan mijn prestigieuze werkgever had voorgesteld. Kwaak kwaak kwaak kwaak. Kaersenhout zat er zelf ook bij, mondhoeken neergetrokken alsof hij net zo lief dood was. Hij had de reputatie dat het bar slecht bij hem kon vallen als een sollicitant tijdens het gesprek vaker dan één keer hakte. Eén keer zag hij nog wel door de vingers. Ik wist toen al hoe pijnlijk andermans gestuntel

hem herinnerde aan de wimp, het doetje, het roze schuimpje dat hij diep vanbinnen nog altijd was. Zoals een zorgzame huisvader wel uitkijkt om nader kennis te maken met het wurm dat hij per ongeluk heeft verwekt bij een vrouw van wie hij niet kon afblijven na een nacht stappen met een stel collega's. Hem, droeve eenzame clown Kaersenhout, zou het niet overkomen dat hij een gedachte onhelder formuleerde. Alleen al van het idee kreeg hij acuut die verdomde pijn aan zijn tandwortels terug. Dat hij veel minder moeilijk zou hebben gedaan over duidelijk zichtbare sporen van plaksel onder de nagels van een sollicitant, dat hij die viezigheid juist wel aantrekkelijk zou hebben gevonden, om van te kwijlen zo geil, daar kwam ik pas later achter.

Gewoonlijk voelden Fred en ik geen van tweeën voor het verplichte praatje als we elkaar op straat tegenkwamen. Steeds minder sinds we, kort na elkaar, hadden opgezegd bij de Kring. Groeten was genoeg: hé bandiet, lang niet gesproken. Hoe staat het ermee? Ik keek wel altijd graag naar de honderdzoveel kilo taatheid en volharding die hier voorbij flaneerde: alsof Fred precies wist hoe hij met die grote, wat schommelende, nooit gehaaste passen van hem heel eenvoudig via middelpuntvliedende kracht eeuwenlang opgehoopt kwaad moest versplinteren bij elke volgende stap. Er onder de druk van het moment een rits beleefdheidsfrasen uit jassen, zou aan dit alles niets van betekenis hebben toegevoegd. Zo, hier komt wel de vrijste mens van deze hele stad op me toe lopen, de vrijste, de minst verkrampste, dacht ik vaak bewonderend als we elkaar rakelings passeerden met zo'n van spijt gerimpeld gezicht, armen hulpeloos opgeheven omdat we, alweer, snel doorliepen in plaats van nu maar eens dat schandelijk lang uitgestelde gesprekje aan te knopen. Volgende keer, bandiet, beloofd?

Maar toen ik hem die middag, nu anderhalf jaar geleden, aan de overkant van de straat voorbij zag wiegen, groot, zwaar, behendig, buik als een schat voor zich uit, keerden mijn gedachten voor het eerst sinds tijden weer terug naar ons clubje van de Jody Groep, waar de deur altijd wagenwijd open had gestaan voor elk nieuw geworven lid, hoe verlegen de nieuwe ook was, haar voetafdruk op aarde tot nu toe te zwak om te meten. Opeens herinnerde ik me ook het opwindende van dat wildplakken weer. Hoe oververzadigd ik daar op het laatst van was geraakt, zoals een liefhebber van hete pepers ineens walgt van zijn pepers, nadat hij er te veel van achter elkaar naar binnen heeft geschrokt. Al gaf het nog zo'n diepe voldoening om samen met andere gedreven plakkers de stad te doorkruisen op zoek naar steeds weer nieuwe, nog spannender locaties waar we onze prachtaffiches tegen de muur konden kwas-ten, tot we de laatste met een zucht uitrolden en tegen de hemel hielden, gloeiend van trots omdat wij Kringers waren.

Onder het roepen van 'Zo, en waar ken ik jou ook weer van, jongen? Help me even want ik kan er niet opkomen,' liet ik mijn hand door de lucht slieren. Een groet die Fred beantwoordde met een zacht wenken van zijn wijsvinger ter hoogte van zijn heup, de kleinste trilling. Het volgende moment staken we tegelijk de straat over. De Heerweg, een hoofdader van de stad, kronkelt zich over kilometers in steeds nauwere bochten richting de binnenstad. Alle auto-verkeer perst zich er even hortend doorheen, een voetgangerstempo wordt er niet eens gehaald. Wij konden dus gerust uitgebreid midden op straat blijven stilstaan terwijl de file van deelauto's, stadsbussen en touringcars aanzwol, elk met een chauffeur aan het stuur die zich afvroeg waar hij in 's hemelsnaam mee bezig was nu hij, vanochtend

thuis nog zo positief gestemd, toch gewoon weer deze zelfde kloteroute reed.

Het is goed aan Freds bewegingsstijl te zien dat hij zijn leven lang aan sport heeft gedaan, ijshockey. Nog altijd draait hij twee, drie avonden per week bardienst voor de jongste generatie ijshockeys. Verder maakt hij zich sterk voor een sprongsgewijs verhogen van de maximumleeftijd voor ijshockeyscheidsrechters in de naaste toekomst. Het bondsbestuur is tegen. Maar bij Fred wil het er niet in waarom een scheids in één keer zo ruw aan de kant moet worden geschoven omdat hij toevallig de vijfenzestig, de zeventig, de vijfenzeventig heeft gehaald. Welk drassig idee heeft zich dan in die hoofden genesteld over wegsuffende ouwetjes die volkomen terecht uitgerangeerd zijn omdat ze geen klap meer bijdragen aan de samenleving? Hij heeft de bond uitgedaagd hem dat eens haarfijn uit te leggen. Het ligt niet in zijn aard een gloeiend maatschappelijk onrecht als die strikte leeftijdsgrens voor scheidsrechters te smoren in gemopper, tot hij op een dag werkelijk te duf zal zijn om er ooit nog een gedachte aan te wijden.

‘Zo, je ziet het: er wordt hier hard gewerkt, al zeggen we het zelf. Hier, ruik eens? Ruik je de egelkeutels? Niet dat er zich sinds de winter al veel egels hebben laten zien terwijl ik aan het werk was. Maar hun poep is hun komst al vooruitgesneld.’ Bereidwillig, vol strijdlust, hield hij zijn handen voor me op en draaide ze om en om voor een nauwkeurige inspectie. Ter begroeting hadden we elkaar onze vertrouwde schouderstoot gegeven, zo, teringlijker. Tevreden bekeek hij de vette zwarte klei gemengd met korrels steengruis onder zijn nagels. Ziehier het bewijs dat hij niet stilgezeten had. ‘Het laatste nieuws van het front is dat ik me door particulieren laat inhuren voor het aanleggen van een visvijver in hun achtertuin. Aanvankelijk deed ik dat

alleen bij kennissen. Maar daarna kwam er weer vraag naar van hun kennissen. Het effect van het leveren van goed werk is te zien aan een onmiddellijk sterk gevoelde noodzaak om precies zo'n zelfde visvijver te hebben in een straal van minstens een kilometer om de achtertuin waarin ik er net een heb aangelegd heen. Of is mijn laatste nieuws van het front voor jou allang oud nieuws? Je zou via andere kanalen gehoord kunnen hebben over mijn postpensioenleven. Van niets krijgt een mens een zo lekker warm gevoel vanbinnen als van geroddel over eigenwijze pensioengerechtigden die het vertikken om op stel en sprong dood te gaan en maar blijven geloven dat het normaal is, normaal, acceptabel, hoe zwaar hun bestaan op de staatskas drukt, of ze nu keihard werken of eens per uur van de ene voet op de andere huppen bij het keukenraam, blij dat het gauw weer avond is. Welkom in het rijk van de ondoeden, gratis inschrijven bij het loket maar wel tegen inlevering van alle eventueel nog resterende eigenwaarde. Nee, bedankt. Maar wat vervelend zeg, dat jij je huis uit moet.' Vanuit zijn ooghoeken keek hij naar de chauffeur van buslijn 15, die een bocht te nauw nam en bijna twee fietsers schepte. Hun trappers haakten in elkaar maar ze vielen niet.

Ik houd van de grote vrijheid die Fred me in zo'n gesprekje laat om er vooral het mijne van te denken. Zelf is hij ook nooit bang om daar alle vrijheid voor te nemen. Hij zweert bij het idee dat er in het hart van heel zijn gepraat, in het hart van heel dat dolle kwaken van hem een gat gaapt waarin niets zo mooi past als het goede oude menselijke handelen. Iets fiks, bouwen, maken, repareren. Na een matige zaaitijd toch voldaan de oogst binnenhalen. Feesten, dat ook: even het zwijn eruit laten. Exact op het juiste moment de koppen snellen. Iemand in vertrouwen nemen,

waarover dan ook, maar de verleiding weerstaan om deze al zwaar genoeg op de proef gestelde ander ook nog als stortplaats te gebruiken voor de eigen dampende emoshit – met hoeveel zwier en gratie doet hij dat alles niet!

‘Heb jij nog meegekregen dat Pik Pardoel niet meer is sinds vorige maand?’ We waren toevallig stil blijven staan op niet meer dan een paar stappen van het pand waar de huisjesmelkers Pardoel, twee broers, ongeveer sinds mensenheugenis hun furnitureenzaak dreven. Van hieruit beheerden ze met ijzeren vuist hun vastgoed, hele straten. Tot de ene broer begon te dementeren. Kort daarna liet de andere zich met spoed opnemen in een woonzorgcentrum omdat hij te sterk vermagerde en maar bleef hopen dat zijn broer weer voor hem zou koken. Niet dat woningzoekenden met een ongunstig profiel voortaan zo veel betere kansen hadden op de huizenmarkt, nu die twee uiteindelijk van het toneel waren verdwenen. Een van de affiche-ontwerpers bij de Kring, Dédé, nogal een hardliner, erg regeltrouw in ieder geval, werd het nooit moe de Pardoel-broers nog maar eens af te beelden met een van bloed druipende hyenamuil of een gierensnavel, als ze snel een ontwerp moest leveren voor het aankomende scholingsweekend: eerst werd er venijnig met alleen een pen getekend, waarna de hoofdmoot kwam in de vorm van een uitzinnig gespetter met rode inkt, zodat zelfs volslagen ongeïnteresseerde passanten zich direct persoonlijk aangesproken zouden voelen, er naar van zouden worden. Dit was tenminste een beeld dat erin hakte. Tegenwoordig is de Kring gelukkig wel kritischer geworden op het maar klakkeloos gebruiken van dierenkoppen als hét symbool van het kwaad door ontwerpers die niet aangezien willen worden voor een slapjanus, nog te bang om hun invloed aan te wenden in naam van de goede zaak. Al is het nog zo’n diep ingesleten

gewoonte, daarom hoeft je er nog niet tot in de eeuwen der eeuwen mee door te gaan, in de eerste plaats al niet omdat je er de gier, de wolf, de hyena, de tijger zelf mee beledigt, vinden veel van de meer vrijzinnige leden die nu de toon zetten bij de Kring, er nu de sfeer bepalen.

‘Van verschillende kanten is me verteld dat Pik Pardoel met alle pracht is begraven, ja.’ Ongemerkt was hij telkens een stukje dichtertegen me aan komen staan. Zijn enorme buik vormt bij Fred een heel natuurlijk grensgebergte. Vriend of vijand, wie hij ook tegenover zich heeft stelt hij er prettig mee op zijn gemak. Alsof hij die trommelbuik van hem expres zo geweldig heeft laten uitdijen, uit voorzorg, om er zijn slechte vibes mee binnenboord te houden, zijn negatieve straling. Zelf gelooft hij totaal niet in zulke prietpraat waarmee de damesbladen goud hebben verdiend, over expres zo groot behuisd zijn omdat hij maar wat graag de ridder uithangt.

We moesten snel opzij springen voor weer een stadsbus die zich puffend door de smalle hals van de Heerweg wurmde. Een beetje in het wilde weg, het was er de situatie niet naar om ieder woord op een goudschaaltje te wegen, vroeg ik of het nog vérstrekkende gevolgen voor hem had gehad dat een ploeg van de Stadsomroep hem na een tip van een alerte buurtbewoner uitgebreid was komen filmen net nadat hij het vers opgeleverde Monument voor de Toekomst achter het sportpark aan de rand van het centrum eerste met zwarte, daarna met gele en ten slotte ook nog met toefjes roze verf had beklad. Alles heel zorgvuldig, heel zorgzaam, vol zwier maar met een ontzaglijke ingehouden woede. Ik had de opname zelf niet gezien maar er wel over gehoord van vrienden, die sommige details uit deze ruim verspreide film zo beeldend voor me opriepen dat ik mijn hart vasthield: hoe zou dit uitpakken voor Fred? De jongen

die hem vergezelde bij zijn kladactie, Lowie, kende ik van gezicht uit de garage waar ik in een ander levensseizoen geregeld mijn Yamaha naartoe bracht voor groot onderhoud.

‘O, dat. Wat wilde je weten?’ Fred haalde zijn schouders op. De eindeloos milde glimlach die over zijn gezicht gleed, was bestemd voor het meisje dat ons onder het mompelen van ‘Sorry luitjes maar ik ben in vliegende haast’ net niet omverreed terwijl ze wild slalomtend tussen alle hinderlijke obstakels door jakkerde op haar racefiets. Freds lippen zien krullen in zo’n innemende lieve glimlach geeft een acute alarmfase aan, dan kookt hij vanbinnen. Indertijd in de Jody Groep had hij veel van zijn gezag, zijn prestige te danken juist aan dit getraind zijn in het omwikkelen van zijn omhoogkolkende razernij met een zijdezacht beschermvelletje.

‘Brand maar los met je vragen. Wat wilde je weten over die nacht? De jongen die bij me was, hij heeft zelf nog geen kwast in zijn handen gehad, werd er niet goed van hoe ruw de juten met mij omsprongen. Om me te beschermen haalde hij alles uit de kast, kon niet schelen wat. In de dagvaarding staat het opgesomd: spugen, schelden, tot en met het schenden van de openbare eerbaarheid. “Hier houden wij dus niet van bij de politie. Ik zou het misschien wel willen maar ik kan niet net doen of ik het niet gezien heb,” zei de agent voor wie hij totaal over zijn toeren zijn kroonjuwelen omhooghield pips. Want het gezag kan nog zo’n dringend beroep doen op de burger om vooral respect te tonen, als je ziet wat het die politiejongens kost om daadwerkelijk een rots in de branding te zijn, dan schiet het respect nog niet meteen toe. Mijn vriend maakt zich er weinig zorgen over hoe het afloopt met die dagvaarding. Hij kijkt nooit zo ver vooruit. “No spang,” zegt hij, “in ieder geval heb ik

de aandacht van die klootzakken even van jou afgeleid. En daar ging het me om.” Hij kan zich eenvoudigweg niet voorstellen dat hij het in zo’n situatie níet voor mij zou opnemen, welke moeilijkheden hij zich daarmee ook op de hals haalt. Helemaal aan het eind van de film is te zien hoe hij een lid van de uitgerukte filmploeg een duw geeft. Ik had Lowie nog nooit zo gezien, echt woest.’

Zoals Fred daar stond in zijn hemdsmouwen, buik intiem dicht tegen me aan, ontspannen, had hij wel wat van Kaersenhout die ook zo kalm bleef juist als je een tirade zou verwachten. Ons hele kantoor en ook de vaste cliënten, die in zijn buurt toch al op hun hoede waren, hielden dan hun adem in. Wat was Oscar van plan?

‘Heb je nog meer vragen over die nacht of ben je hier tevreden mee? Dit vind je misschien nog wel aardig om te weten: alle kosten van het schoonmaken zullen op mij worden verhaald. Dat schijnt in de papieren te lopen, omdat er in een geval als dit standaard een externe adviseur bij wordt gehaald die de schade taxeert. Zo’n poetsbeurt brengt nog heel wat gemoederen in beweging. Je zou ervan staan te kijken wat die vraagt aan denkwerk en overleg.’ Terwijl hij een lange lok van zijn voorhoofd veegde, glimlachte hij zeer breed naar me: een hamerhaai na zijn maal, ontspannen maar niet aan zijn trekken gekomen, niet verzadigd, zijn ogen puilend van treurnis.

In die tijd, vorig jaar maart, hadden mijn gedachten een spanwijdte van niets. Telkens kwamen ze weer uit bij hun beginpunt: een ander huis! Ik moest als de bliksem een ander huis vinden! Ook tijdens dit toch heel levendige gesprekje met Fred dwaalde mijn blik nog voortdurend weg van hem, naar de ramen van de panden aan de overkant van de straat, zodat ik het niet zou missen als er ergens op de bovenste verdieping een ruimte was vrijgekomen. Nu